

VI. Autonomia de centre

El centre educatiu és la instància on es produeixen les interaccions més significatives entre els diferents agents que operen en el sistema educatiu. En definitiva, és en el context concret de cada centre on tenen lloc els processos educatius i on es concreten la transformació efectiva de l'educació i l'assoliment de majors nivells de qualitat.

Els centres, a més, es troben ubicats en un territori determinat on també interactuen altres centres i diversos agents educatius, entre els quals cal destacar l'Administració local com a administració més propera als ciutadans i ciutadanes. L'autonomia dels centres, per tant, ha de servir també per establir vincles de col·laboració en l'àmbit del territori a través de projectes educatius compartits per diversos centres de diferents etapes educatives o pel conjunt d'agents educatius a través de plans educatius d'entorn o d'altres sistemes de treball en xarxa o cooperatiu.

Cal assenyalar que, per raó de la seva naturalesa jurídica, els centres privats concertats gaudeixen d'autonomia. Així mateix, nombrosos centres públics han engegat projectes i experiències molt valuoses dintre de les limitades possibilitats d'autonomia fins ara existents. Per aquest motiu, especialment des del Consell Escolar de Catalunya com des dels moviments de renovació pedagògica i altres sectors de la comunitat educativa s'ha reclamat molt sovint un increment significatiu en l'autonomia dels centres docents públics, entenent que aquesta és una eina fonamental per a la millora de la qualitat i equitat del sistema educatiu.

La responsabilitat global del funcionament del sistema educatiu correspon al Departament d'Educació. Això no ha de ser un obstacle perquè les administracions locals i la totalitat dels centres públics, mitjançant l'autonomia de centre, puguin assumir majors compromisos amb l'objectiu d'assolir una millora en el funcionament i en els resultats de la seva acció educativa. Amb una major autonomia dels centres es pretén superar la minuciositat de les normes i trobar respostes més flexibles i adequades a uns contextos cada vegada més complexos i canviants i poder atendre, així, les noves demandes de l'entorn escolar.

Amb l'objectiu d'assolir uns majors nivells d'èxit escolar i de taxes més altes d'escolarització en l'educació postobligatòria, l'autonomia de centre que es pretén impulsar s'inscriu en el marc d'un sistema educatiu orientat pels principis d'igualtat d'oportunitats, equitat i cohesió social i, per tant, ha de garantir una bona educació per a tothom sense discriminacions de cap tipus. Correspon, doncs, a l'Administració educativa vetllar perquè la diferenciació dels centres com a conseqüència de l'exercici de l'autonomia serveixi per a la millora educativa del conjunt de la població escolar i per evitar els riscos d'exclusió.

L'impuls de l'autonomia dels centres públics requereix una millora general dels recursos que aquests disposen i, alhora, aportacions diferenciades que els permetin, a partir de realitats

diferents, obtenir resultats educatius equitatius i de qualitat. Així mateix, des de l'Administració educativa cal emprendre mesures concretes —com poden ser, entre d'altres, un increment dels recursos humans i materials o bé oferir una formació específica— per tal que els centres amb majors dificultats puguin fer ús de la seva autonomia per millorar el rendiment i els nivells d'èxit escolar del seu alumnat. Amb aquesta finalitat, convé tenir en compte, també, la possibilitat d'impulsar centres que, sota una organització i una gestió compartida, agrupin diferents nivells educatius o establir projectes educatius territorials que agrupin diversos centres que abastin totes les etapes de l'escolarització.

Finalment, l'exercici de l'autonomia de centre requereix de la participació i la complicitat de la comunitat educativa, així com d'una gestió eficient dels recursos posats a disposició dels centres. En aquest sentit, el seguiment dels processos, l'avaluació dels resultats, la informació i la transparència han de formar part de l'exercici de l'autonomia.

Acords relatius a l'autonomia de centre

1. Definició

El Govern de la Generalitat de Catalunya i els agents socials consideren que l'autonomia de centre és, alhora, un instrument i una estratègia per a la millora i la qualitat dels centres educatius i per avançar en la compensació de desigualtats i en l'equitat educativa. Així mateix, consideren que l'autonomia de centre ha de poder ser desenvolupada per la totalitat de centres públics a través de plans específics de centre i/o a través de la col·laboració entre diversos centres d'un àmbit territorial determinat. Els centres privats concertats, per raó de la seva naturalesa jurídica, tenen garantida la seva autonomia.

2. Desplegament de l'autonomia en els centres públics

- **Millora de les dotacions per funcionament ordinari.** El Departament d'Educació dotarà els centres públics amb recursos suficients per millorar la qualitat del servei que presten. En anys successius i fins a l'any 2010 s'incrementarà progressivament la partida destinada a despeses de funcionament d'acord amb l'increment de l'IPC més una quantitat complementària que permeti una important millora dels recursos econòmics que disposen els centres per al seu funcionament ordinari. Aquests recursos es distribuïran atenent criteris objectius i d'equitat educativa i, alhora, els projectes educatius dels centres.
- **Impuls i reconeixement de l'autonomia de centres.** El Govern inclourà en el projecte de llei catalana d'educació el reconeixement de l'autonomia dels centres docents públics i el marc normatiu que empari el seu exercici participatiu i responsable, així com els mecanismes de seguiment dels processos, d'avaluació dels resultats i d'informació i transparència.

- **Estratègies per al desenvolupament de l'autonomia.** L'exercici responsable de l'autonomia de centre requereix d'una implantació progressiva que permeti consolidar els avenços aconseguits pels centres. El Departament d'Educació facilitarà l'elaboració d'estratègies per al desenvolupament de l'autonomia, difondrà les bones pràctiques existents en aquest camp i afavorirà la reflexió interna dels centres amb relació al seu funcionament i les mesures de millora a implantar. Així mateix, facilitarà assessorament i formació als centres.

- **Compromís i participació de la comunitat educativa.** Perquè els centres puguin exercir de manera efectiva i participativa l'autonomia es requereix que la decisió per assumir el seu exercici compti amb la participació i el compromís del conjunt de la comunitat educativa expressat a través de l'acord del claustre i del consell escolar.

- **Acords entre els centres, o l'agrupació territorial de centres, i l'Administració educativa.** L'exercici de l'autonomia de centres es concretarà mitjançant successius acords entre els centres, o l'agrupació territorial de centres, i l'Administració educativa. Aquests acords han de tenir una durada preestablerta i determinaran els objectius que el centre pretén assolir i els plans d'actuació que aquest es compromet a dur a terme, els recursos específics necessaris que l'Administració es compromet a aportar, així com el procés de seguiment de l'acord, els indicadors per mesurar el progrés en l'assoliment dels objectius i els criteris d'avaluació. Així mateix, l'Administració promourà mesures compensatòries especialment adreçades als centres amb alumnat en situació de risc per raons personals, socials o culturals.

- **Desplegament de l'autonomia de centres:** per al desplegament de l'autonomia dels centres s'han de prendre en consideració els aspectes següents:

a) Autonomia curricular

Organització del currículum d'acord amb la realitat del centre. En la determinació del currículum obligatori, el Departament d'Educació preveurà els requisits necessaris perquè els centres públics puguin adaptar i elaborar una organització del currículum d'acord amb la seva realitat, sense que es produeixin desequilibris entre els diferents àmbits i àrees de coneixement, i faciliti una acció educativa inclusiva per a l'alumnat i compromesa amb l'entorn d'acord amb els objectius del seu projecte educatiu. Aquesta adaptació del currículum ha de ser aprovada pel Departament d'Educació, el qual ha de garantir que no puguin constituir-se centres amb una determinada especialització curricular que comporti, alhora, processos de selecció de l'alumnat.

Programes d'innovació educativa. Amb l'objectiu de millorar el rendiment de l'alumnat, el Departament d'Educació promourà les iniciatives d'innovació i recerca educativa iniciades des dels centres docents públics. Així mateix, oferirà als centres que ho desitgin programes

d'innovació educativa amb indicació de continguts i recursos específics. Aquests programes són estratègies de millora que els centres poden escollir en el marc de la seva autonomia.

Relació entre els centres del territori. El Departament d'Educació i els ajuntaments afavoriran un millor coneixement i impulsaran l'autonomia territorial i la relació entre els centres del territori amb la finalitat d'adaptar a la realitat local l'ordenació acadèmica i curricular. En aquest sentit, el Consell Escolar Municipal esdevé l'òrgan de participació natural dels centres i dels agents educatius del municipi.

b) Autonomia de gestió i organitzativa

El Govern i els agents socials consideren que l'impuls de l'autonomia de centres requereix, també, reforçar determinats aspectes de la vida dels centres com són:

- el sentit col·legiat del centre,
- la formació a partir del centre mateix,
- la relació amb altres centres,
- el treball en equip,
- el funcionament democràtic dels òrgans de gestió i dotar-los de capacitat decisòria en tot allò que tingui relació amb fórmules organitzatives del centre,
- la capacitat dels equips directius i dels càrrecs de coordinació amb una formació específica amb la finalitat que puguin liderar projectes pedagògics duradors.

Elaboració de nous reglaments orgànics de centre. El Departament d'Educació elaborarà, d'acord amb els agents socials, uns nous reglaments orgànics de centre. Aquesta normativa ha de recollir, entre altres qüestions, la possibilitat que els centres puguin establir el nombre i la definició d'una part dels càrrecs de gestió d'acord amb les seves necessitats específiques i amb els objectius plantejats en els seus projectes educatius i de direcció. Així mateix, el Departament d'Educació ha de donar a la resolució que dóna instruccions d'organització i funcionament dels centres a l'inici de cada curs un caràcter orientador i supletori per als centres que no s'acullin a un model estandarditzat.

Assessorament, formació i estratègies. El Departament d'Educació, a través del Pla Marc de Formació Permanent 2005-2010, facilitarà assessorament, formació i estratègies a tots els centres a fi d'impulsar el treball en equip i poder intervenir en la definició del projecte curricular que inclou, també, altres aspectes com són els plans d'acció tutorial, d'orientació acadèmica i professional, lingüístic i d'acollida, entre d'altres.

c) Autonomia de recursos

Intervenció en la definició dels perfils professionals necessaris per desenvolupar projectes educatius propis. Els centres estaran dotats dels recursos educatius, humans i materials necessaris per oferir un ensenyament de qualitat i garantir la igualtat d'oportunitats. La consolidació dels projectes educatius dels centres públics requereix millorar els actuals sistemes de provisió i la seva eficàcia, de manera que aportin estabilitat als equips docents que configuren els claustres i permetin als centres públics intervenir en la definició dels perfils professionals que els són necessaris per portar endavant els respectius projectes educatius i atendre els nous requeriments educatius, així com participar en els mecanismes de definició de les plantilles. Amb la finalitat que els centres puguin participar en la provisió dels llocs de treball singulars referits al desenvolupament del seu projecte, s'establiran els procediments que permetin la participació dels consells escolars i la direcció dels centres per tal que l'Administració doti els esmentats llocs de treball. La provisió de llocs de treball singulars no ha de poder suposar el desplaçament de funcionaris que tinguin un lloc de treball definitiu en el centre.

Les millores del sistema de provisió es negociaran amb les organitzacions sindicals representatives per tal d'assegurar els principis d'objectivitat, mèrit i capacitat, així com la transparència i la publicitat dels procediments.

3. Seguiment i avaluació

- **Sistemes de seguiment dels processos, avaluació de resultats, informació i transparència.** L'equitat educativa, l'eficàcia i l'excel·lència del servei educatiu i l'eficiència són objectius de la gestió dels recursos públics. Un major grau d'autonomia estimula i possibilita, en general, una millor utilització dels recursos públics de què es disposa. Així mateix, l'assumpció de majors responsabilitats per part dels centres públics ha d'incloure un major compromís i sistemes de seguiment dels processos, avaluació de resultats, informació i transparència.

4. Reformes administratives

- **Més competències per als serveis territorials.** El desenvolupament de l'autonomia dels centres docents exigeix noves formes de relació entre aquests i l'Administració educativa que redueixin la burocràcia i descentralitzin la gestió. Amb l'objectiu d'acostar l'Administració a la realitat dels centres, el Departament d'Educació dotarà de més competències els serveis territorials i promourà formes d'organització d'àmbit de zona o municipal que donin suport a l'acció dels centres i el seu compromís amb l'entorn i els coordinin.

- **Un tracte més singular i equitatiu dels centres educatius.** També es requereix un profund canvi en la mirada que l'Administració projecta sobre els centres públics. El Departament d'Educació promourà un tracte singular i equitatiu de la diversitat dels centres i dels territoris.

5. Serveis de suport a l'autonomia de centre

La Inspecció d'Educació

- **Impuls de la nova inspecció educativa.** En un context d'autonomia real dels territoris i dels centres, es fa necessari un canvi en les formes i continguts que defineixen la relació entre els centres i els diferents òrgans de l'Administració educativa. Per això, el Departament d'Educació promourà els canvis estratègics perquè la Inspecció d'Educació pugui respondre adequadament a les noves necessitats que aquest nou context planteja. Així es potenciarà la seva autonomia tècnica per orientar i prioritzar les funcions de suport als centres, d'assessorament i d'avaluació per tal d'afavorir la innovació i la gestió eficient i eficaç dels centres docents, així com la col·laboració en el treball en xarxa territorial.

El Departament d'Educació es proposa avançar en un model propi de la Inspecció d'Educació d'acord amb la singularitat del sistema educatiu de Catalunya per tal de garantir un màxim nivell de competència per assumir aquestes funcions, especialment claus en el desplegament de projectes educatius flexibles, contextualitzats i identificats com a propis per les respectives comunitats educatives. Així mateix, actuarà donant suport a la coordinació de recursos educatius que depenen de l'entorn del centre.

El Pla Director de la Inspecció Educativa 2006-2010 incorporarà els canvis necessaris del nou model de la inspecció educativa.

En el marc de la nova legislació educativa, el Departament d'Educació abordarà el perfil dels nous inspectors d'educació, les condicions d'accés i la seva formació permanent. Així mateix i de manera progressiva, durant el període 2005-2010, el Departament d'Educació ampliarà l'actual plantilla de la Inspecció d'Educació per respondre a les necessitats de presència activa en els centres i en els serveis educatius i el seu entorn educatiu que requereix la tasca de suport.

Els serveis educatius

- **Constitució de serveis educatius integrats.** El Departament d'Educació, d'acord amb els agents socials, revisarà els actuals serveis educatius (EAP, CPR, LIC...) amb la finalitat de constituir uns serveis educatius integrats amb un mateix àmbit territorial d'intervenció i que

asseguri una atenció eficaç d'aquests serveis i la igualtat d'oportunitats en l'accés a aquests a través de tots els centres que presten el servei públic educatiu. Amb aquesta finalitat, es revisaran les funcions d'aquests serveis, la seva estructura i organització, així com el nombre de professionals d'aquests. Aquest procés de millora s'ha de realitzar al llarg del període 2005-2010.

6. L'avaluació del sistema educatiu

- **Avaluació del sistema educatiu.** L'avaluació és imprescindible per a la millora efectiva de l'educació. En aquest sentit, el Departament d'Educació, d'acord amb el que preveu el Pla d'Avaluació, que ha estat sotmès a la consulta de la comunitat educativa, elaborarà la normativa específica per prioritzar els objectius, garantir la implicació dels diferents agents: centres educatius, Inspecció d'Educació i Consell Superior d'Avaluació; i aclarir la coordinació i la gestió de les diferents accions que avaluen.